

Doris Baričević 1968.

Skica za portret Doris Baričević ili život posvećen skulpturi – Temeljna istraživanja baroknog kiparstva u sjevernoj Hrvatskoj

Među hrvatskim povjesničarima umjetnosti druge polovine dvadesetog stoljeća Doris Baričević pripada onoj maloj, ali istaknutoj skupini znanstvenika čiji su rezultati istraživanja starije umjetničke baštine od fundamentalnog značenja za našu nacionalnu povijest umjetnosti.

Čitav radni, pa gotovo i životni vijek posvetila je Doris Baričević proučavanju barokne kiparske i drvorezbarske spomeničke baštine kontinentalne Hrvatske, što je rezultiralo velikim otkrićima, na temelju kojih je, usudujemo se ustvrditi bez preuzetnosti, uspostavila ne samo nove parametre povijesnoumjetničkoga pristupa domaćem kiparskom baroknom fondu, već ga je i definirala, interpretirajući ga i vrednujući u vremenskim i prostornim okvirima srednjoeuropskog baroknog kiparstva. Pokazala je i dokazala da značenje hrvatskoga baroknoga kiparstva nadilazi uske regionalne okvire i da je u pojedinim segmentima ravnopravan dio srednjoeuropskog baroka.

Tijekom svojega dugogodišnjeg istraživačkog rada stvorila je jednu od najsustavnijih, najcjelovitijih i zasigurno kapitalnih fotodokumentacija o baroknom kiparstvu u sjevernoj Hrvatskoj. Njezina dokumentacija svjedoči o drastičnim promjenama, devastacijama i osiromašenjima toga velikoga korpusa i za pojedine je skulpture i oltarne cjeline, pa i propovjedaonice, danas jedini vizualni zapis o njihovu nekadašnjem postojanju, te je kao takva od neprocjenjive važnosti i za službu zaštite spomenika.

Doris Baričević rođena je u Gracu 1923. godine. U Zagrebu je polazila osnovnu školu, Realnu gimnaziju i studij na Filozofskom fakultetu, gdje je 1948. godine diplomirala Povijest umjetnosti s klasičnom arheologijom, Nacionalnu povijest, te Opću povijest i Njemački jezik.

Godine 1965. na istom je fakultetu i magistrirala s izuzetno zahtjevnom i dotad neobrađivanom temom *Propovjedaonice 17. stoljeća u sjeverozapadnoj Hrvatskoj*, a 1972., nakon opsežnih terenskih i arhivskih istraživanja obranila je podjednako složenu i važnu tezu *Propovjedaonice 18. stoljeća u sjeverozapadnoj Hrvatskoj: 1. Tipološki razvoj, 2. Kipari i drvorezbari* i bila promovirana u znanstveni stupanj doktora znanosti.

Od 1949. godine bila je kustos u Gipsoteci Grada Zagreba, od 1950. u Gliptoteci JAZU na zbirnama Arhiva za likovne

umjetnosti. Godine 1952. arhiv postaje samostalna jedinica u okviru Instituta za likovne umjetnosti JAZU, u kojem Doris Baričević nastavlja rad na proširenim zbirnama dokumentacije i evidenciji likovnog života u Jugoslaviji. Godine 1960. Arhiv za likovne umjetnosti pripojen je Historijskom institutu JAZU, pod kojim nastavlja raditi na istome radnome mjestu i zadatku kao kustos, kasnije kao asistent Historijskog instituta.

Godine 1965. je Arhiv JAZU, a s njime i Odsjek za likovne umjetnosti, izdvojen iz organizacijskog sustava Historijskog instituta, pa kolegica Baričević nastavlja raditi kao viši stručni suradnik, a nakon doktorata kao znanstveni suradnik na zbirnama likovne dokumentacije Arhiva JAZU – Odsjeka za likovne umjetnosti. Na istome radnome mjestu i zadatku radila je potom u zvanju višega znanstvenog suradnika, te od 1978. u zvanju znanstvenog savjetnika do umirovljenja 1993. godine. Od 1979. godine Arhiv JAZU, današnji HAZU – Odsjek za likovne umjetnosti potpada pod Kabinet za arhitekturu i urbanizam.

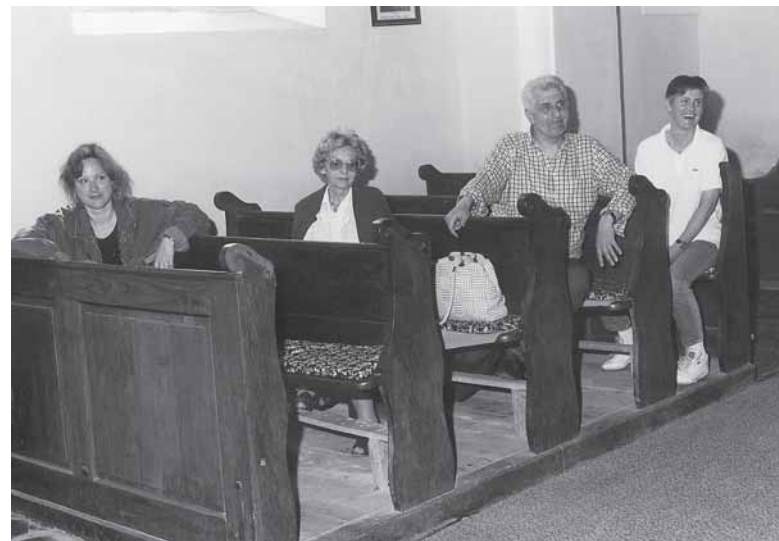
U spomenutoj je ustanovi organizirala i usklađivala rad na pojedinim dokumentacijskim zbirnama i raspoređivala zadatke. Promptno je pratila suvremena likovna zbivanja u tadašnjoj Jugoslaviji, a posebno likovnu djelatnost umjetnika i umjetničkih udruženja s područja Hrvatske sustavno evidentirajući njihovu izložbenu djelatnost u zemlji i u inozemstvu. Sređivala je i vodila vrijednu zbirku kataloga izložaba, a na temelju arhivske građe i likovne dokumentacije nadopunjavala je biografije umjetnika 19. i 20. stoljeća.

Tijekom svojega rada u Arhivu za likovne umjetnosti bavila se problematikom sakupljanja i arhiviranja likovne dokumentacije, te je na studijskim boravcima u inozemstvu proučavala organizaciju i metode rada u srodnim ustanovama: Institutu za povijest umjetnosti u Münchenu (1955.), Rijksbureau voor Kunsthistorische Dokumentatie u Den Haagu (1958.) i Institutu za povijest umjetnosti u Firenci (1960.). Na temelju evidencije likovnog života u bivšoj Jugoslaviji objavila je nekoliko pregleda likovnih sezona u Zagrebu i na području Hrvatske.

Od godine 1962. u okviru Arhiva za likovne umjetnosti preuzima kao specijalni zadatak popunjavanje kartoteke i doku-

Na jednome od brojnih zajedničkih terena s A. Horvat 1972.

Obilazak terena, Ludbreg 1995., (s M. Repanić-Braun, I. Lentićem i R. Saračević Würth)

mentacije domaćih umjetnika 17. i 18. stoljeća, osobito kpara toga razdoblja. Tijekom rada izvršila je rekognosciranje područja sjeverozapadne Hrvatske i Slavonije, gdje je evidentirala i snimila sve spomenike kiparstva u drvu i kamenu iz vremena manirizma, baroka i klasicizma. Tim je radom položila temelje danas najkompletnijoj fototeci kiparskih djela toga razdoblja u sjevernoj Hrvatskoj. Paralelno je proučavala arhivsku građu o kiparima 17. i 18. stoljeća (Arhiv SRH, Historijski arhiv, Nadbiskupski arhiv, Arhiv JAZU, razni župni i samostanski arhivi). Rezultat toga koordiniranog rada na terenu i u arhivima otkriće je velikog broja do tada većim dijelom potpuno nepoznatih domaćih i stranih kipara 17. i 18. stoljeća i njihovoga opusa u drvu i kamenu.

Na studijskim putovanjima po Bavarskoj, Austriji (Beč, Grac, Štajerska), Mađarskoj i Sloveniji (Štajerska, Kranjska) produbila je poznavanje alpskoga i subalpskoga kiparskoga kruga, njegovih veza s našim krajevima i utjecaje koje je taj krug vršio na naše domaće kiparstvo. Rezultat su bila nova saznanja o gostovanjima istaknutih kipara toga kruga u sjevernoj Hrvatskoj i o djelovanju kipara-redovnika u okviru redovničkih provincija. Godine 1972. sudjeluje u Gracu na stručnom sastanku povjesničara umjetnosti Austrije, Italije i Jugoslavije s temom *Umjetnost baroka u Štajerskoj*.

Slijedi suradnja s Leksikografskim zavodom prilozima za Likovnu enciklopediju i za ediciju Hrvatskog bibliografskog leksikona. Za novu ediciju Thieme-Beckerova *Künstlerlexikona* (Leipzig) piše biografije umjetnika s područja Hrvatske. Od 1962. godine vanjski je suradnik Instituta za povijest umjetnosti, te u okviru istraživačkog zadatka *Sakralna arhitektura i njezin inventar od ranokršćanskog razdoblja do 19. stoljeća* sakuplja i obrađuje građu o drvorezbarskim spomenicima 17. i 18. stoljeća i o kamenim kipovima toga razdoblja.

Kao vanjski suradnik Muzeja za umjetnost i obrt u Zagrebu preuzima 1972. godine trogodišnji zadatak znanstvenog obrađivanja muzejske zbirke drvene plastike. Nakon opsežnih predradnji (fotografiranje, arhivska istraživanja) rezultat rada

sažet je u elaboratu *Kiparstvo i drvorezbarstvo od gotike do 20. stoljeća u Muzeju za umjetnost i obrt*, koji je nadopunjen opsežnim i iscrpnim kataloškim jedinicama za svaki od 540 predmeta zbirke.

U to je vrijeme kao član Komisije za otkup drvene plastike za Muzej za umjetnost i obrt davala ekspertize o kipovima 17. i 18. stoljeća. Sudjelovala je u komisijama Republičkog i Regionalnog zavoda za zaštitu spomenika kulture i Restauratorskog zavoda JAZU, koje su pratile restauratorske zahvate na drvenim kipovima iz doba gotike i baroka. Kao član komisije sudjelovala je na terenskim putovanjima Regionalnog zavoda za zaštitu spomenika kulture u ocjenjivanju stanja drvorezbarskih spomenika i kipova i njihova stavljanja pod zaštitu, te je davala ekspertize o vremenu nastanka, umjetničkoj vrijednosti i značenju autora tih spomenika kao prilog prijedlozima za restauriranje. Konzultacijski posao pri spomenutim zaštitarskim ustanovama obavlja i danas.

Među važnijim doprinosima poznavanju kiparstva u Hrvatskoj svakako treba spomenuti valorizaciju i znanstvenu obradu jedne od najvećih privatnih zbirki skulptura, zbirke dr. Milivoja Rošića. Opsežan elaborat od 361 kataložne jedinice, kojima su obuhvaćene skulpture s područja sjeverne Hrvatske, Istre i Slovenije, izrađen je u sklopu projekta Gradskog zavoda za zaštitu i obnovu spomenika kulture i prirode, a prethodila su mu istraživanja iz 1993. i 2003. godine.

Od 1983. do 2000. godine vodila je znanstveni projekt *Kiparstvo i slikarstvo 17.–19. stoljeća u kontinentalnoj Hrvatskoj*, a danas je jedna od važnijih suradnica projekta *Likovna umjetnost sjeverne Hrvatske 17.–19. stoljeća u srednjoeuropskom kontekstu*.

Od vremena predaje magistarske radnje i obrane doktorske dizertacije Doris Baričević kontinuirano istražuje i objavljuje izvorne znanstvene radove od fundamentalne važnosti, u kojima donosi iscrpne povijesnoumjetničke analize, valorizacije i utemeljene atribucije čitavih kiparskih opusa. Upravo u njezinim opsežnim studijama naša je povijest umjetnosti dobila imena poput Hansa Ludwiga Ackermanna, Johan-

Doris Baričević 2003.

na Jakoba Altenbacha, Josipa Weinachta, Klaudiusa Kautza, Antuna Reinera, Josipa Stallmayera, Stjepana Severina, Fridrika Pettera, Aleksija i Veita Königera i slavnu bavorsku kiparsku dinastiju Straub, od kojih je najmlađi član boravio u Zagrebu ostvarivši povelik opus.

Velike izložbe crkvene umjetnosti, održane posljednjih desetljeća dvadesetog stoljeća u Zagrebu, bile bi nezamislive bez njezinih dionica. To su izložbe: *Kultura pavlina u Hrvatskoj*, *Isusovačka baština u Hrvata* i *Mir i dobro*, u kojima iznosi svoja nova saznanja o kiparskim ličnostima i njihovim radovima unutar redovničkih radionica, izložba *Tisuću godina hrvatske skulpture* i izložba *Sveti trag* posvećena 900-oj obljetnici osnivanja Zagrebačke biskupije. I nadalje je nezaobilazan suradnik kada je riječ o obradi kiparske građe u nizu malih monografija posvećenih sakralnim objektima kontinentalne Hrvatske ili priložima o kiparstvu za Umjetničku topografiju spomenika kulture, koju vodi Institut za povijest umjetnosti u Zagrebu. Čitav taj iscrpni rad uskoro će okruniti knjigom o baroknom kiparstvu kontinentalne Hrvatske.

Doris je iskazala svestranost, preciznost i profesionalnost u svim segmentima svojeg istraživačkog rada. Ona je ujedno i fotograf izoštrene percepcije i pedantan arhivist sa znanjem latinske i njemačke paleografije. I među profesionalnim fotografima teško bismo našli osobu koja gleda skulpturu s toliko besprijekornim osjećajem za kiparsku formu i materiju, i koja fotografijom uspijeva u potpunosti obuhvatiti dinamičan barokni duktus. Upravo je njezino nepogrešivo »rendgensko« oko uspjelo prepoznati različite rukopise anonimnih kipara i njihove opuse.

Nemoguće je ne prisjetiti se nebrojenih obilazaka terena tijekom kojih je, sistematično i sa samo njoj svojstvenom upornošću, evidentirala i fotografirala barokne oltare, drvene i kamene skulpture, ili ono što je od njih preostalo, u svakoj crkvi, svakoj zabačenoj kapeli. Zapanjujuća je činjenica da je uspjela s prvorazrednim rezultatima obaviti taj golemi pionirski rad, koji iziskuje cijelu ekipu stručnjaka. Kroz dugi niz godina na terenskim joj se putovanjima pridružila dr. Anđela Horvat, dragocjena savjetnica u praktičnome radu na istraživanjima spomenika i nezaobilazna sugovornica o problemima barokne skulpture u Hrvatskoj.

Vrhunskog obrazovanja i visoke kulture, u društvu koje samozatajnost nažalost ne prepoznaje kao kvalitetu, ostvarila je doista veliko djelo, koje na svaki način zavrjeđuje iznimno društveno priznanje. Iz njezinih će radova učiti još generacije povjesničara umjetnosti prije no što se oblikuje stručnjak slična znanja, percepcije, sustavnosti, kreativnog razmišljanja i, mogli bismo reći, strasti za baroknu skulpturu.

U međuvremenu, ona je uvijek spremna pomoći, na usluzi je kolegama i mlađim suradnicima koji se pokušavaju baviti istom problematikom. Nesebično ih upućuje u metodologiju rada dajući savjete, a često i pomogne prilogom iz bogate riznice vlastitih, čak i neobjavljenih istraživačkih rezultata, ukazujući tako poput vrsnog i punokrvnog znanstvenika da je znanstvena istina na prvome mjestu i da daleko za sobom ostavlja osobne interese.